

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3. Vtrum corpus eius fuerit in sepulchro resolutum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

tem pertinere. Vñ datur nobis exemplum, q̄ licite possimus aliquibus pretiosis uti medicinaliter pro necessitate nostri corporis conferuandi, sed in uoluntate corporis pertinebat ad solam quãdam decentiã honestatis, & in talibus, simplicibus debemus esse cõgenti. Per hoc tñ significabatur (vt Hier. * dicit) q̄ ille in sindone nuda inuoluit Iesum, q̄ m̄te pura eũ suscepit Et hinc, vt Beda dicit sup Mar. t̄ Eccle siamos obtinuit, ut sacrificiũ altaris non in serico, neq; in panno tincto, sed in lino tereno celebraret: sicut corpus dñi est in sindone munda sepultum.

Ad QVARTVM dicendum, q̄ Christus sepelitur in horto, ad significandum q̄ per mortem & sepulturam ipsius, liberamur a morte, quam incurrimus per peccatum Ad eũ in horto paradisi commissum. Ideo autem Saluator in aliena ponitur sepultura (vt Aug. dicit in quodam sermone) quia pro aliorum mordebatur salute: sepulchrum autem mortis est habitaculum. Per hoc et̄ considerari potest paupertas abundantia pro nobis suscepta: nam quidominus in uita non habuit, post mortem quoque in alieno sepulchro reconditur, & nudus existens a Ioseph cooperitur. In nouo autem ponitur monumentum (vt Hieron. * dicit) ne post resurrectionem, ceteris corporibus remanentibus, surrexisset, aliis fingeretur. Potest autem & nouum sepulchrum, Marię uirginalem uterum demonstrare. Per hoc etiam datur intelligi, q̄ per Christi sepulturam omnes inuouamur morte & corruptione destructa. In monumento autem exciõ in petra conditus est.

vt Hiero. t̄ dicit, ne si ex multis lapidibus ædificatum fuisset, tumuli fundamentis suffossis ablatum fuisset, unde & saxum magnum quod appositum fuit, ostendit q̄ nõ absq; auxilio plurimorum sepultura potuisset referari. Si etiam sepultus fuisset in terra, dicere poterant, suffoderunt terram, & turati sunt eum, sicut Aug. * dicit. Significatur autem mystice per hoc, (vt Hila. t̄ dicit) q̄ per Apostolorum doctrinã in pectus duritię gentilis, quodam doctrinę opere excisum, Christus infertur, rursus de sac nouam, & nullo antea ingressu timori Dei peruenit. Et quia nihil prater eum oportet in peccata nostra penetrare, lapis ostio aduoluitur, & sicut Orige. * dicit, non fortuito scriptum est, q̄ Ioseph inuoluit corpus Christi sindone munda, & poluit in monumento nouo, & q̄ aduoluit lapidem magnum, quia omnia quę sunt circa corpus Iesu, munda sunt, & noua, & valde magna.

ARTICVLVS III.
Vnum corpus Christi in sepulchro fuerit incineratum.
AD TERTIVM sic proceditur.
AVT quod corpus Christi, in sepulchro fuerit incineratum. Si cut. n. mors est poena peccati primi parentis, ita etiam & incineratio: dictum est enim primo homini post peccatum, Puluis es, & in puluerem reuertetur, ut dicitur Gen. 3. Sed Christus mortem sustinuit, ut nos a morte liberaret. ergo etiam incinerari debuit corpus eius, ut nos ab incineratione liberaret.

¶ 2 Præter. Corpus Christi fuit eiusdem naturę cum corporibus nostris: sed corpora nostra statim post mortem resoluiuntur.

¶ 1 Præter. Sicut dictũ est, * Chrs sepeliri uoluit, ut daret hoĩbus spem resurgẽdi et̄ de sepulchris. ergo et̄ incinerationem pati debuit, ut spem resurgendi incineratis post incinerationem, daret.

SED CONTRA est, quod in Ps. 15 dñ. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem: quod Damal. * exponit in 3. lib. de corruptione, quę est per resolutionẽ in elementa.

RESPON. Dicendum, quod nõ fuit cõueniens corpus Christi putrefieri, uel quocumq; modo incinerari: quia putrefactio cuiuscumq; corporis prouenit ex infirmitate naturę illius corporis, quę non potest amplius corpus continere in unũ. Mors autem Christi (sicut supra dictũ est) * non debuit esse ex naturę infirmitate, ne crederetur non esse uoluntaria. & ideo non ex morbo, sed ex passione illata uoluit mori, cui se obtulit sponte. Et iõ Christus, ne mors eius, naturę infirmitati ascriberetur, noluit corpus suum qualitercũq; putrefieri, aut qualitercumq; resolui: sed ad ostensionẽ uirtutis diuinę uoluit corpus illud incorruptũ permanere. vñ Chry. * dicit, q̄ uiuentibus aliis hoĩbus, his. i. qui egerunt strenue, aridẽt propria gesta: his aut̄ pereuntibus, pereunt: sed in Christo est totum contrarium. nam ante crucem omnia sunt m̄sta & infirma: ut autem crucifixus est, omnia clariora sunt facta, ut notas noui purum hominem crucifixum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Christus, cum non esset subiectus peccato, neque morti erat obnoxius, neque incinerationi, uoluntarie tamen mortem sustinuit propter nostram salutem, secundum rationes supradictas.

¶ 2 Præter. Corpus eius fuisset putrefactum uel resolutum, magis hoc fuisset in detrimentum salutis humanę: dum non crederetur in eo esse uirtus diuinã. unde ex persona eius in Psal. 29. dicitur, Quę utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem? quasi dicat, Si corpus meum putreficat, perdetur effusio sanguinis utilitas.

AD SECVDVM dicendum, quod corpus Christi, quantum ad conditionem naturę passibilis putrefactibile fuit: licet non quantum ad meritum putrefactionis, quod est peccatum: sed uirtus diuinã corpus Christi a putrefactione præseruauit, sicut & resuscitauit a morte.

AD TERTIVM dicitur, quod Christus de sepulchro

debut esse ex infirmitate naturę. sed uoluntariam cuius signum non morbo, sed passione uoluntarie incepta mortuus est. Secundo, probatur, quia ad ostensionem diuinę uirtutis uoluit corpus suum incorruptum permanere. Et ad hoc affirmat auctoritas Chryloto.

¶ 1 Circa primam rationem dubium occurrit, quia impertinens ur. Nã siue in corpore Christi, fuerit aliqua putrefactio, siue non, constabat q̄ ex uolenta passione, nõ ex natura infirmitate mortuus erat, quia passus est in cruce iuuenis.

¶ 2 Ad hoc dñ. q̄ putrefactio cadaueris attestatur infirmitati nature presentis & præterite. Nam corpora ita compacta, ut naturalis complexio uigoro sa sit & uia & mortua, putrefactiõ resistunt magis aliis, & propterea si putrefactio cadaueris accidisset in Christi corpore, testimoniũ infirmitatis nature in Christo monstraret; tamquam impotẽtis; prius amplius tenere corpus inuim, & postea incorruptum, & cõsequenter q̄ mors Christi accidisset, et̄ si nolisset. Et sic impu- trefactio, corporis mortui nõ est impertinens: sed idoneum testimoniũ uoluntarię mortis, & putrefactio fuisset telis mortis, non uoluntarię: sed necessarię ex debilitate nature. Ex supra. sc̄tis namq; patet, q̄ Christus licet crucifixus, mortuus tñ est, quia uoluit: in eius signum clamans e- pirauit.

¶ 3 Si autem corpus eius fuisset putrefactum uel resolutum, magis hoc fuisset in detrimentum salutis humanę: dum non crederetur in eo esse uirtus diuinã. unde ex persona eius in Psal. 29. dicitur, Quę utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem? quasi dicat, Si corpus meum putreficat, perdetur effusio sanguinis utilitas.

¶ 4 Ad secundum dicendum, quod corpus Christi, quantum ad conditionem naturę passibilis putrefactibile fuit: licet non quantum ad meritum putrefactionis, quod est peccatum: sed uirtus diuinã corpus Christi a putrefactione præseruauit, sicut & resuscitauit a morte.

¶ 5 Ad tertium dicitur, quod Christus de sepulchro

debut esse ex infirmitate naturę. sed uoluntariam cuius signum non morbo, sed passione uoluntarie incepta mortuus est. Secundo, probatur, quia ad ostensionem diuinę uirtutis uoluit corpus suum incorruptum permanere. Et ad hoc affirmat auctoritas Chryloto.

¶ 1 Circa primam rationem dubium occurrit, quia impertinens ur. Nã siue in corpore Christi, fuerit aliqua putrefactio, siue non, constabat q̄ ex uolenta passione, nõ ex natura infirmitate mortuus erat, quia passus est in cruce iuuenis.

¶ 2 Ad hoc dñ. q̄ putrefactio cadaueris attestatur infirmitati nature presentis & præterite. Nam corpora ita compacta, ut naturalis complexio uigoro sa sit & uia & mortua, putrefactiõ resistunt magis aliis, & propterea si putrefactio cadaueris accidisset in Christi corpore, testimoniũ infirmitatis nature in Christo monstraret; tamquam impotẽtis; prius amplius tenere corpus inuim, & postea incorruptum, & cõsequenter q̄ mors Christi accidisset, et̄ si nolisset. Et sic impu- trefactio, corporis mortui nõ est impertinens: sed idoneum testimoniũ uoluntarię mortis, & putrefactio fuisset telis mortis, non uoluntarię: sed necessarię ex debilitate nature. Ex supra. sc̄tis namq; patet, q̄ Christus licet crucifixus, mortuus tñ est, quia uoluit: in eius signum clamans e- pirauit.

¶ 3 Si autem corpus eius fuisset putrefactum uel resolutum, magis hoc fuisset in detrimentum salutis humanę: dum non crederetur in eo esse uirtus diuinã. unde ex persona eius in Psal. 29. dicitur, Quę utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem? quasi dicat, Si corpus meum putreficat, perdetur effusio sanguinis utilitas.

¶ 4 Ad secundum dicendum, quod corpus Christi, quantum ad conditionem naturę passibilis putrefactibile fuit: licet non quantum ad meritum putrefactionis, quod est peccatum: sed uirtus diuinã corpus Christi a putrefactione præseruauit, sicut & resuscitauit a morte.

¶ 5 Ad tertium dicitur, quod Christus de sepulchro

debut esse ex infirmitate naturę. sed uoluntariam cuius signum non morbo, sed passione uoluntarie incepta mortuus est. Secundo, probatur, quia ad ostensionem diuinę uirtutis uoluit corpus suum incorruptum permanere. Et ad hoc affirmat auctoritas Chryloto.

¶ 1 Circa primam rationem dubium occurrit, quia impertinens ur. Nã siue in corpore Christi, fuerit aliqua putrefactio, siue non, constabat q̄ ex uolenta passione, nõ ex natura infirmitate mortuus erat, quia passus est in cruce iuuenis.

¶ 2 Ad hoc dñ. q̄ putrefactio cadaueris attestatur infirmitati nature presentis & præterite. Nam corpora ita compacta, ut naturalis complexio uigoro sa sit & uia & mortua, putrefactiõ resistunt magis aliis, & propterea si putrefactio cadaueris accidisset in Christi corpore, testimoniũ infirmitatis nature in Christo monstraret; tamquam impotẽtis; prius amplius tenere corpus inuim, & postea incorruptum, & cõsequenter q̄ mors Christi accidisset, et̄ si nolisset. Et sic impu- trefactio, corporis mortui nõ est impertinens: sed idoneum testimoniũ uoluntarię mortis, & putrefactio fuisset telis mortis, non uoluntarię: sed necessarię ex debilitate nature. Ex supra. sc̄tis namq; patet, q̄ Christus licet crucifixus, mortuus tñ est, quia uoluit: in eius signum clamans e- pirauit.

¶ 3 Si autem corpus eius fuisset putrefactum uel resolutum, magis hoc fuisset in detrimentum salutis humanę: dum non crederetur in eo esse uirtus diuinã. unde ex persona eius in Psal. 29. dicitur, Quę utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem? quasi dicat, Si corpus meum putreficat, perdetur effusio sanguinis utilitas.

Art. 1. huius quest.

Lib. 3. orth. fid. c. 28.

Q. præc. ar. 1. ad 2.

In trac. qui dicitur, aduersus gentes demonstratio, q̄ Christus sit Deus. par. ante med. tom. 5.

In corp. art. & q. 56. ar. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

Sup. h. d. 17. q. 1.

pulcro resurrexit virtute diuina, quæ nullis terminis coarctatur. Et deo hoc, quod a sepulcro surrexit, iusticiis argumentum fuit, quod homines erant resuscitandi virtute diuina non solum de sepulchris, sed etiam de quibuscumque cineribus.

Infr. q. 52. ar. 4. cor. & qu. 53. ar. 2. cor. & opul. 3. ar. 2. 3. & op. 60. c. 20. et 1. cor. 15. l. 1.

Hom. 31. in euang. de cinando ad fin.

1. 4. ca. 4. post med. to. 4.

ar. 6. q. prec.

1. ca. 13. to. 4.

¶ Super Questioni quinquagesima prima articulum primum.

In corpore una conclusio. Conueniens fuit quod Christus duabus noctibus & una die esset in sepulchro. Probatur: semper, quo Christus fuit in sepulchro, effectum mortis eius representat: sed effectus est duplex, nostra mors tenebrosa destructa, & ipsa mors eius lax est caua. ergo conuenienter una die & duabus noctibus mansit in sepulchro. Omnia clara sunt.

¶ In responsione ad primum, aduerte quod auctoritas Ecclesie indubie credentis Christum surrexisse prima sabbathi in mane uel circa, & inde diem resurrectionis die Dñicam nominauit, elidit omnes nouitates praesumptionum hoc in dubium reuocare, & expone re Euangelitas suo sensu. Et propterea tales non audiendi, sed utandi sunt a pijs Ecclesie auribus.

¶ In eadem ratione aduerte nouit, quod quilibet trium naturalium dierum mortis Christi, numeratur, accipiendo noctem pro prima parte eius: sexta feria. n. incipit a nocte terminante diem Iouis. & similiter sabbatum incipit a nocte terminante feriam sextam, & similiter Dñica incipit a nocte in qua Chrs surrexit. Dies vero creationis mundi numeratur, incipiendo a die ut a prima parte, ita quod mane incipit dies, & durat usque ad aliud mane exclusiue: secunda siquidem pars eius est nox. Et hoc notatur, quum dñ factum est uespere & mane dies uniusa termino. In lucis diurna dixit, Et factum est uespere: & a termino nocturnarum tenebrarum subiunxit, & mane: ita quod ipse ordo numerandi manifestat

ARTICULVS III.

Vtrum Christus fuerit in sepulchro solum una die, & duabus noctibus.

AD QVARTVM sic proceditur. **A**VI quod Christus non fuerit in sepulchro solum una die, & duabus noctibus. Dicit enim ipse Marth. 12. Sicut fuit Ionas in uentre ceti tribus diebus & tribus noctibus, ita Filius hominis erit in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus: sed in corde terræ fuit in sepulchro existens, non igitur fuit in sepulchro solum una die & duabus noctibus.

¶ 2. Prat. Greg. * dicit in Hom. Paschali, quod sicut Samson abstulit media nocte portas Gazæ, ita Christus media nocte auferens portas inferni, resurrexit: sed postquam resurrexit, non fuit in sepulchro, ergo non fuit in sepulchro duabus noctibus integris.

¶ 3. Præter. Per mortem Christi lux præualuit tenebris: sed nox ad tenebras pertinet, dies autem ad lucem. ergo conuenientius fuit, quod corpus Christi fuerit in sepulchro duobus diebus & una nocte, quam e conuerso.

SED CONTRA est, quod sicut Augustinus * dicit in 4. de Trinitate. Christus in diluculo resurrexit, in quo aliquid lucis apparet, & adhuc tamen aliquid remanet tenebrarum noctis: unde de mulieribus dicitur, Ioan. 20. quod cum adhuc essent tenebræ, uenerunt ad monumentum. Ratione ergo harum tenebrarum Gregor. * dicit Christum media nocte surrexisse: non quidem diuisa nocte in duas partes æquales, sed infra ipsam noctem: illud enim diluculum, & pars noctis pars dici dici potest propter conuenientiam, quam cum utroque habet.

I AD TERTIVM dicendum, quod intantum lux in morte Christi præualuit (quæ significatur per unam diem) quod tenebras duarum noctium, id est duplicis mortis nostræ remouit, ut dictum est.

RESPON. Dicendum, quod ipsum tempus, quo Christus in sepulchro mansit, effectum mortis eius representat. Dicitur enim est autem supra, * quod per mortem Christi liberati sumus a duplici morte, scilicet a morte animæ & a morte corporis, & hoc significatur per duas noctes, quibus Christus in sepulchro permansit: mors autem eius, quia non fuit ex peccato proueniens, sed ex charitate suscepta, non habuit rationem noctis, sed diei, & ideo significatur per diem integrum, quo Christus fuit in sepulchro. & sic conueniens fuit, quod Christus una die & duabus noctibus esset in sepulchro.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut August. * dicit in lib. de consensu euangelistarum, quidam modum loquutionis

scripture nescientes, noctem uoluerunt annumerare tres illas horas a sexta usque ad nonam, quibus sol obscuratus est, & diæ tres horas alias, quibus iterum terris est redditus, id est a nona usque ad Occasum: sequitur, nox futuri sabbathi, qua cum suo die computata erunt iã duæ noctes & duo dies. Post sabbatum autem sequitur nox primæ sabbathi, id est illucescentis diei dominici, in qua tunc Dominus resurrexit, & ita adhuc non constabit ratio trium dierum, & trium noctium. Restat ergo, ut hoc inueniatur, illo scripturarum usitato loquendi modo, quo a parte totum intelligitur, ita scilicet quod unam noctem, & unam diem accipiamus pro uno die naturali. Et sic primus dies computatur ab extrema parte sui, qua Christus in sexta feria est mortuus & sepultus: secundus autem dies est integer cum 24. horis nocturnis & diurnis, nox autem sequens pertinet ad tertium diem: sicut enim primi dies propter futurum hominis lapsum, a luce in noctem, ita isti propter hominis reparationem, a tenebris computantur in lucem.

AD SECUNDVM dicendum, quod sicut August. * dicit in 4. de Trinitate. Christus in diluculo resurrexit, in quo aliquid lucis apparet, & adhuc tamen aliquid remanet tenebrarum noctis: unde de mulieribus dicitur, Ioan. 20. quod cum adhuc essent tenebræ, uenerunt ad monumentum. Ratione ergo harum tenebrarum Gregor. * dicit Christum media nocte surrexisse: non quidem diuisa nocte in duas partes æquales, sed infra ipsam noctem: illud enim diluculum, & pars noctis pars dici dici potest propter conuenientiam, quam cum utroque habet.

I AD TERTIVM dicendum, quod intantum lux in morte Christi præualuit (quæ significatur per unam diem) quod tenebras duarum noctium, id est duplicis mortis nostræ remouit, ut dictum est.

QVAESTIO LII.

De descensu Christi ad inferos, in octo articulos diuisa.

¶ **E**INDE considerandum est de descensu Christi ad inferos.

ET Circa hoc quaeruntur octo. **¶** Primò, Vtrum fuerit conueniens Christum ad inferos descendere. **¶** Secundò, in quem infernum descenderit. **¶** Tertio, Vtrum totus fuerit in inferno. **¶** Quarto, Vtrum aliquam mortem ibi traxerit,

hic priorè tenebris computatam. Ratio autem horum contrariorum ordinum in litera hac redditur satis clara.

¶ In responsione ad primum percipere oportet, quod sicut dicimus, media uita in morte sumus, & propea limitamus nos, quasi diuidamus uitam in duas partes æquales, & similiter gesta in cluso die dicimus facta media die: & submersos in mari dicimus in medio mari submersos, non diuidendo mare in duas partes æquales: ita resurrectione in quacumque parte noctis factam, dicimus media nocte factam absque diuisione noctis in duas partes æquales.

¶ In responsione ad primum, aduerte quod auctoritas Ecclesie indubie credentis Christum surrexisse prima sabbathi in mane uel circa, & inde diem resurrectionis die Dñicam nominauit, elidit omnes nouitates praesumptionum hoc in dubium reuocare, & expone re Euangelitas suo sensu. Et propterea tales non audiendi, sed utandi sunt a pijs Ecclesie auribus.

Homil. 31. euang. de cinando ad fin.

In corp. 10.

¶ Super Questioni quinquagesima secunda articulum primum.

Tertius clarus: **¶** In corpore, una conclusio: Conueniens fuit Christum ad inferos descendere. Probatur tripliciter. Prima ratio conuenienter ex ratione ad primum. Secunda ratio, conuenienter ex ratione ad secundum. Ratio ad tertium de motu Angelorum satis in Comment. 1. partis tractata est.

¶ Super